

Poštovní schránky kolem Baltského moře

Baltské moře! Jedno ze dvou, na které mohl našinec před rokem 1990 pomyslet, bez peripetií spojených se sháněním devizového příslibu a výjezdni doložky. Pravda, na rozdíl od Zlatých písků nebo Mamaii se tu nedalo tolik opálit, voda nebyla moc teplá a před nepříjemným větrem na pláži bylo lepší se schovat do pruhované boudičky, ale bylo to blízko a cestou se v NDR nebo Polsku dalo i leccos nakoupit. Dneska už je všechno jinak, s nízkonákladovými aerolinkami se lze za stejné peníze podívat na exotičtější místa, ale já chtěl dětem ukázat, kam jsme kdysi jezdívali - a samozřejmě jsem přitom nezapomněl na poštovní schránky.

FRANTIŠEK BENEŠ

Kolem Baltského moře se rozkládá devět zemí - Německo, Polsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rusko, Finsko, Švédsko a Dánsko - a do všech se teď podíváme.

Když chcete objíždět moře, přirozeně se nabízí obeplout je lodí. Na tu naši jsme nastoupili v Anglii, pod slavnými bílými skálami v Doveru - jsou vyobrazeny i na známce.

Britské poštovní schránky jsou notoricky známé, a i když vlastně do dnešního tématu nepatří, ukážeme si je alespoň na sešitku.

První zastávku jsme udělali v Amsterdamu, a podívali se na zdejší největší sbírku obrazů Vincenta van Gogha (tady říkají *fan Choch*) v jeho muzeu; při té příležitosti jsem vyfotografoval tamní poštovní schránku.

Je poměrně robustní, samozřejmě oranžová (to je v Nizozemsku národní barva), a stojí na šedých nohách na vnitřní straně chodníku, kousek od muzea. Každý z obou otvorů pro vzhazování na její čelní straně má jiný účel, jak je na nich napsáno: ten vpravo je určen pro korespondenci se směrovacími čísly 1000 až 2199 (což jsou PSC v Nizozemí; tolik jich ale není, nejvyšší mně známé - 2165 - má pošta Lisserbroek, v obci v se-

verním Holandsku, vyšší čísla jsou tedy zjevně rezervní), vlevo pro zásilky do zahraničí.

Amsterdam je krásné město protkané vodními kanály, a kdybyste jeho návštěvu chtěli dokumentovat filatelisticky, najdete spoustu inspirace. Známkami s květinami - a zdaleka ne jen tulipány! - jeho květinové trhy, těmi s obrazy zase galerie (minimálně už zmíněnou Goghovu, a pak taky Rembrandtovu, se slavnou Noční hlídkou), známkami s bicykly všude přítomné cyklisty. U těch ale pozor - není možné použít každou! Jezdí se tu totiž jinak, než jsme zvyklí u nás. Kola tu jsou bez výjimky starého stylu, s klasickými řídítky, bez přehazovaček a jiných vymožeností, cyklisté na nich sedí vzpřímeně, skoro bych řekl až toporně (což mnoha z nich nebrání, aby si v živém provozu za jízdy prohlíželi zprávy na mobilu nebo si dokonce četli).

Německo

Do Baltského moře se z moře Severního (které je součástí Atlantského oceánu) lze dostat dvěma způsoby - úžinami kolem Dánska nebo Kielským kanálem; my jsme využili oba: Druhý při cestě tam, první při návratu.

Kielský kanál (až do roku 1948 se nazýval Průplav císaře Viléma, nyní je znám pod pro nás kulinářsky znějící zkratkou NOK - Nord-Ostsee-Kanal) je pozoruhodná stavba, bezmála sto kilometrů vodní cesty ve Šlesvicku-Holštýnsku, která od roku 1895 skoro o pět set kilometrů zkracuje plavbu mezi oběma moři.

Velké lodi tu plují opravdu „dost natěsno“, zejména pod mosty spojujícími oba břehy. Některé jsou na to dokonce speciálně upraveny, takže mají sklápěcí komíny nebo teleskopická zakončení stěžňů. Pro neinformovaného turistu to musí být šok, když uprostřed rovinatě krajiny mezi vzrostlými stromy najednou spatří zvolna se sunoucí obří loď. Neinformovaných turistů tu ale nejspíš moc není, kanál je totiž zjevně největší

Litva

místní atrakcí, jeho okolí je pěkně upraveno a využíváno jako cyklostezka a cesta pro pěší. Na březích stojí lavičky, na nichž je možné posedět a sledovat velká i malá plavidla. Těch velkých prý kanálem propluje přes čtyřicet tisíc ročně (to je průměrně přes sto denně!), a k nim nepočítaně malých, motorových nebo plachetnic, na nichž tráví vodní nadšenci dovolenou. Všichni se samozřejmě vzájemně zdraví a mávají si, ve zdymadlech se malí přivazují k velkým, a tak cestou kanálem vládne vcelku přátelská atmosféra. I tak to ale trvalo pěkný kus dne, než jsme se dostali ze západního konce kanálu k východnímu a u Kielu vpluli do Baltského moře. To má dva primáty – je nejméně slané ze všech moří a oceánů (má velký přítok sladké vody a poměrně malý odpar), a současně - bohužel - patří k nejznečištěnějším. Rekreaty to ale zjevně netrápí, všude, kde jsme na jeho březích kotvili, jsme viděli někoho se koupat.

Poštovních schránek je v Německu mnoho druhů a vydaly by na samostatné pojednání. My jsme ale z lodi při plavbě kanálem zahlédli z dálky jen jednu, v úřední žluté barvě, a tak zájemce odkazují na dobře vedenou stránku [http://de.wikipedia.org/wiki/Postbriefkasten_\(Deutschland\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Postbriefkasten_(Deutschland))

Polsko

V Polsku byl snad každý, a když ne u moře, tak alespoň kousek za hranicemi, na výletě nebo na nákupu. Člověk se tu snadno domluví, však taky praotcové Čech a Lech vážili dlouhou cestu ze severovýchodu podle Jiráska spolu, a rozdělili se až těsně před cílem. V průběhu staletí jsme několikrát žili ve společném státě (alespoň tedy část z tehdejších obyvatel), nebo pod společným panovníkem. Zakladatelé Československa zpočátku snili o federaci obou národů a je smutnou ironií, že namísto ní přišlo ozbrojené střetnutí s mrtvými a zraněnými. Odcizení se prohloubilo v roce 1938, kdy Polsko využilo situace po Mnichovské dohodě a rovněž si urvalo kus našeho území. Podobné osudy v druhé polovině minulého století nás ale zase sblížily. K Polsku máme prostě blízko, hodně o sobě vzájemně víme, a tak se v našem článku spokojme se spíše symbolickým vyobrazením poštovních schránek na polské známce. (A pro přesnost: Ty současné jsou červené a je na nich napsáno Poczta.)

Už jsme řekli, že u Baltského moře leží celkem devět zemí, ale jen tři se běžně nazývají *Pobaltské státy* – na mapě odspodu Litva, Lotyšsko a Estonsko. Názvy prvních dvou se v původním znění filatelistům někdy pletou – Lietuva versus Latvija, co je vlastně co? Stačí si přitom zapamatovat jednoduchou pomůcku: názvy začínající v původním znění i v češtině na „Li“ patří k sobě, tedy *Lietuva* = *Litva*, takže zbylá dvojice Latvija = Lotyšsko.

Litva má ze všech baltských států nejkratší pobřeží, jen nějakých devadesát kilometrů. Na něm pak jediný velký přístav – Klaipėda. Když jsme tu přistáli, navštívili jsme vlastně současně hned několik známých zemí, které se tu postupně vystřídaly (některé i vícekrát): Prusko (1850-71), Německo (1872-1919), Memel - jak se Klaipėda nazývá německy (1920-23), Litvu (1923-39), Německo (1939-45), SSSR (1945-91) a po roce 1991 opět Litvu.

Dnes stošedesátitisícové město má ale mnohem delší, bezmála tři čtvrti tisíciletí dlouhou historii, a území, na němž leží, bylo osídleno ještě dříve. Po staletí trvající německý vliv je tu vidět dodnes, vždyť Klaipėda byla dokonce zmíněna v první sloce císařské hymny (*Od Mazy po Memel* ...), v městě bydleli převážně Němci a během napoleonských válek se Memel dokonce stal na krátkou dobu hlavním městem Pruského království! Po druhé světové válce tu z původních více než 50.000 obyvatel zůstalo pouhopouhých 6 (slovy šest!) lidí, z toho jen dvě rodilé Litevky (prý osmdesátileté stařenky), dva ruští zajatci a snad dvě francouzské lékařky. Zbytek uprchl přes Kurskou kosu (bezmála sto kilometrů dlouhý a nejvyšší čtyři kilometry široký písčiny poloostrov spojující město s tehdejší metropolí Východního Pruska Königsbergem-Králóvcem, dnes Kaliningradem), nebo zahynul v bojích a při bombardování.

Klaipėda je městem jantaru, který nás s ním také spojuje. V nedalekém letovisku Palanga je muzeum jantaru, připomenuté na litevské poštovní známce.

Vedla tudy pradávna jantarová stezka, kterou byla tato vysoce ceněná zkamenělá (přesněji zmineralizovaná) pryskyřice přepravována z baltského pobřeží přes celou Evropu do Říma, a odtud dál do Egypta a dalších zemí. U nás procházela svisle Moravou a Brnem - které tehdy ovšem ještě neexistovalo (jak by řekl Cimrman); některé prameny uvádějí, že jantar byl tudy přepravován už před čtyřmi tisíci lety! Existuje dokonce teorie, že ovládnutí jižní části jantarové stezky Římany před dvěma tisíci lety bylo jedním z důvodů, proč Moravu opustili Keltové, čímž vyklidili pole pozdějšímu příchodu Slovanů.

Jantarová stezka, jak jsem ji vyfotografoval v muzeu v Palanze. Bílá místa jsou důkazem živého zájmu návštěvníků, kteří po mapě jezdí prstem.

Pošt je v Klaipėdė několik, a ty, co jsem viděl, byly v historických, dobře udržovaných budovách. Místní jsou pyšní zejména pseudogotickou hlavní poštou se zvonící, která se často objevuje na pohlednicích. Já jsem vyfotografoval jinou, skromnější. Schránky tu mají žluté, menšího rozměru, připevněné na zdi domu.

Pohlednice jsme koupili v informačním středisku, spolu se známkami nám je nabídly ochotné studentky-brigádnice, které od nás vzaly eura, ačkoli se tu jimi prozatím neplatí. Obchodníci se ale na jeho zavedení chystají, má k němu dojít v lednu příštího roku, a tak jsou ceny už teď často uváděny nejen v litas (poslední pobaltské národní měně), ale i v měně evropské.

A zajímavá maličkost na závěr – v informačním středisku jsme se dozvěděli, že v Klaipėdė žil a zemřel Petr Jablonský, zeť a nástupce J. A. Komenského, biskup Jednoty bratrské v exilu.

Lotyšsko

Hlavní město Riga neleží přímo na pobřeží, dá se k němu ale doplnout ústím řeky Dviny a zakotvit prakticky v historickém centru. To je pěkně opravené, však je také zapsáno na seznamu světového kulturního dědictví Unesco. Vedle starobyklých domů se tady pyšní i ulicemi se secesními činžáky z počátku 20. století, ty nás ale neohromily, protože takových jsou v Praze celé čtvrti.

Symbolem města je monument, sedmimetrová socha ženy na vysokém pylonu, držící nad hlavou tři hvězdy. Postavena byla v polovině třicátých let z celonárodní sbírky, jako symbol Lotyšské nezávislosti, a je ironií dějin, že pěticipý tvar hvězd ji zachránil v době porušování po roce 1945. Původně každá představovala jednu Lotyšskou historickou zemi (jsou tři, podobně jako u nás, a objevují se už na meziválečných lotyšských výplatních známkách), ale v sovětských dobách byla socha prohlášena za symbol tří pobaltských republik sjednocených v rukách Matky Rusi – a přežila tak údobí, kdy vše odkazující na lotyšskou nezávislost bylo nemilosrdně likvidováno.

Za sovětských dob měla Riga slibně nakročeno k pokošení hranice milionu obyvatel (scházelo jí k tomu necelých deset procent), po opětovném získání nezávislosti však odešla část etnických Rusů, odstěhovalo se ale i hodně Lotyšů (zejména do Británie a Irska), jako v celé Evropě poklesla porodnost, a tak zde nyní žije méně než 700.000 obyvatel – a jejich počet každým rokem dále klesá; i tak je ale stále největším městem Pobaltských republik.

Poštovní schránky jsou v Lotyšsku žlutomodré, poměrně malé, a ty, co jsem viděl, visely na zdech domů, podobně jako u nás. Na velké prohlížení ale nebyly podmínky, v Rize totiž zrovna přšelo a foukal studený přímořský vítr, ale zase jsme měli možnost

vidět zdejší okapy v akci. Podobně jako v Petrohradu, i v Rize nemají okapy připojené na podzemní kanalizaci, takže vislé svody na zdech domů odvádějí vodu přímo na chodník. Podle jejich nezvykle velké tloušťky tady asi pršíva pořádně, a tak našince napadne, kam asi voda z nich dostříkne – a hlavně, co se děje v zimě, když voda na chodnicích hned mrzne? To aby si chodci navlékli brusle!

V Lotyšsku zavedli euro na začátku letošního roku, ale zdejší měna, Lat, na něj byla pevně navázána už po deset předchozích let. Ceny jsou tady poměrně vysoké, spíše skandinávské, podobně jako v sousedním Estonsku, průměrné platy jsou přitom o něco nižší než u nás.

A teď malá odbočka. Aniž to leckdo tuší, k Lotyšsku nás váže kus historie. Jeho součástí je totiž Kuronsko, od poloviny 16. století samostatné vévodství, v němž koncem 18. století panoval Petr Biron, otec Kateřiny Vilemíny Zaháňské – paní kněžny z Babičky Boženy Němcové. Biron se v roce 1795 vzdal svého vévodství, za finanční náhradu jej převedl Rusku a přesídlil na svá panství do Čech a Slezska. Jako bohatý velmož (v Praze vlastnil například Černínský palác, ovšem ne ten na Hradčanech, ale na Malé Straně, v Karmelitské ulici, dnes je tam ministerstvo školství) podporoval umění a traduje se, že byl pokrokovým a dobrotivým pánem svých poddaných. Alois Jirásek mu věnoval román *Na dvoře vévodském*, zasazený do Náchoda. Tím ověřené skutečnosti končí a následují hypotézy a spekulace, které zaměstnávají generace milovníků literatury. Ze svých tří manželství (druhá žena po-

cházel z rodu knížat Jusupových, o nichž bude ještě řeč) měl vévoda čtyři dcery, mimo už zmíněnou kněžnu Kateřinu Vilemínu i její nejmladší sestru vévodkyni Dorotheu, která se sice narodila z nemanželského vztahu její matky, ale Petr Biron ji prohlásil za vlastní. Dorothea měla pozoruhodný osud, vdala se do rodiny vévody Talleyranda, francouzského ministra a architekta ponapoleonské Evropy, s nímž později dokonce žila a stala se jeho dědičkou (její sestra Kateřina Vilemína měla zase dlouholetý vztah s jeho rakouským protějškem, knížetem Metternichem; oba se svým způsobem podíleli na narovnání, které přineslo Evropě mír na rovné století). Měla sedm dětí, z nich jednu nemanželskou dceru s hrabětem Clam-Martincem, o níž některé prameny uvádějí, že byla dána na vychování do rodiny Panklových na Bironových Ratibořském panství – a že tedy jde o spisovatelku Boženu Němcovou. Toho se čas od času chopí některé senzacechtivé sdělovací prostředky a legendu tak oživují. Romantická představa, že první velká česká spisovatelka (a současně osobně statečná žena, o níž se uvádí, že položila věnec ve tvaru trnové koruny na rakev Karla Havlíčka, považovaného tehdy za národního mučedníka), trpící nouzí a dokonce i hladem, byla ve skutečnosti potomkem panovnického rodu, je prostě příliš lákavá. Mezi odborníky však převládá názor, že jde o pouhou smyšlenku a Barbora Novotná – později Božena Panklová, provdaná Němcová, byla dcerou svých rodičů Terezie a Johana Panklových. I tak se ale rodina posledního kuronského vévody zapsala do dějin a kultury naší země, a spojíla nás tak se svým původním působištěm, Lotyšskem.

Estonsko

Nejmenší, nejsevernější a nejvíc skandinávské ze tří baltských zemí, s trojicí lvů nad sebou ve státním znaku, dobře známou z meziválečných i současných poštovních známek. (Někdy se překvapivě uvádí, že jde o tři levharty, ale jsou to lvi, stejně jako na znaku Dánska, z nějž ten estonský vychází.) Tři pruhy ve vlajce symbolizují oblohu a vodu (modrá), půdu (černá) a práci a mír (bílá). Rozlohou asi jako polovina České republiky, osídlením jako Praha (1,3 milionu obyvatel). Čtyřicetitisícové hlavní město Tallinn je starobylé, založeno bylo počátkem 16. století. Jeho historické centrum leží pár kroků od přístavu, a tak je v sezóně plné turistů.

Pošta je tu spojena s filatelií, alespoň ta na náměstí Losii měla na průčelí nápis *Filateelia* jako hlavní uprostřed, a teprve vlevo a vpravo od něj stálo *Post*. Výběr

známek tu měli veliký, nejvíc se mi líbila samolepic s vlnjící vlajkou, samozřejmě v jejím zvlněném tvaru – takovou bychom mohli mít i u nás!

Poštovné za pohlednici po Evropě činí 1 euro, pohledy prodávají na každém kroku, někde k nim nabízejí i známky.

Schránky jsem v Tallinnu viděl dvojího druhu, historické zelené, dobře zapadající do udržovaného starého města, a moderní oranžové, ty budou asi v praxi obvyklejší.

Ani Estonsku se nevyhnuly změny už řadu let probíhající v rozvinutých zemích na celém světě (a nevyhnutelně se blíží i k nám). Doby, kdy zákazník považoval za samozřejmé chodit za poskytovatelem služeb, jsou prostě pryč – služby musejí naopak za ním! Pošty tedy opouštějí svá původní sídla, často honosné budovy v centru měst, a stěhují se do menších a jednodušších prostor, blíž ke svým uživatelům. Stejným procesem u nás procházejí banky, Českou poštu to teprve čeká.¹⁾ To její estonská kolegyně dávno vyklidila rozlehlý dům v centru Tallinnu, v němž je teď luxusní hotel. Původní účel připomíná jen starý nápis na fasádě Post a nový název: *Hotel Telegraaf*.

¹⁾ *Téma stěhování pošt je zajímavé a inspirativní, takže by rozhodně stálo za to věnovat se mu blíže. Například v australském Sydney pošta vyklidila budovu hlavní pošty v centru (srovnatelně velkou s naší pražskou, v Jindřišské ulici), ponechala si v ní jen malou rohovou provozovnu a ve zbytku jsou nyní restaurace, nákupní středisko a hotel – prostě to, co v centru prosperuje. Namísto toho otevřela více malých poboček na frekventovaných místech, většinou s rozsáhlými post boxy (nákladné a personálně a organizačně složité doručování až do domovní schránky se tu neprovazuje), s dobře zásobenou prodejnou papírnického, kancelářského a dalšího zboží denní potřeby. Domnívám se, že tohle je jedna z cest, jak poštovní služby vrátit k efektivnímu fungování, a nedivil bych se, kdyby podobný proces započal i u nás.*

Rusko

Ruské pobřeží patří na Baltu ke kratším, a to i když k němu přičteme Kaliningradskou enklávu ležící mezi Polskem a Litvou. My jsme přistáli v Petrohradu, v městě, do kterého se našinec jen tak nepodívá; je to přece jen z ruky, nejsou tu klasická turistická lákadla – teplé moře a v zimě hory, cestování navíc komplikuje nutnost pořádit si nelevné vízum. Je to ale škoda. Vždyť tohle po dvě století hlavní město ruského impéria dobře známe z Dostojevského a Tolstého - díky dochovanému koloritu si tu jejich hrdiny dovedeme představit dodnes. Navíc se zde daly do pohybu události, které na desítky let ovlivnily životy nás všech – i když jsme odtud vzdálení patnáct set kilometrů. Stačí říci: Zimní palác, Aurora, Smolný...

K Auroře malá poznámka: na vyobrazeních se v průběhu doby její barva postupně měnila, na naší známce z roku 1962 je černá, na polské známce z roku 1967 světlá, na sovětské z roku 1970 růžová, na kubánské z roku 1977 bílá, na současném ruském suvenýru - magnetu na lednici v podobě leteckého dopisu - modrá, ve skutečnosti je ale šedá, se zeleným pruhem nad hladinou.

A když už jsme u suvenýru, na jeho zadní straně je cenovka: 50 rublů. To by před rokem 1990 představovalo 500 korun, dneska ale pouhých třicet – což znamená, že rubl vůči koruně klesl o 94 procent! Podobný (a leckdy ještě mnohem horší) osud v důsledku dramatické inflace potkal i měny dalších států východního bloku: Polsko (v roce 1995 denominace v poměru 10.000 : 1), Maďarsko (vůči koruně pokles zhruba o 90 %; z obvyklé nominální hodnoty aršiků v desítkách forintů jsou nyní běžné stovky), Rumunsko (v roce 2005 denominace 10.000 : 1), Bulharsko (v roce 1999 denominace 1.000 : 1), ale i Jugoslávie ... To jen na okraj, pro málo doceňovaný fakt, že u nás hodnota úspor po listopadu 1989 poklesla nesrovnatelně méně.

Alé zpět k naší cestě. Pokud bychom její ostatní cíle chtěli dokumentovat filatelisticky, jistě by nám s trochou snahy vydal každý na jednoramový exponát, o Petrohradu by ale mohl být pěti-, a spíše osmíramový! Jen těch osobností, které tu žily a působily! Jsou tu ulice, v nichž snad na každém druhém domě je pamětní deska se jménem velikána, které ze školy známe i my! Vidět je můžete i při projížďce lodí po čtveřici zdejších řek – Malé a Velké Něvě, Mojce, Fontánce a po Gribojedovském kanálu. Kupříkladu na nábřeží Mojky bydlel v čísle 12 Puškin, na stejném břehu o kus dál má číslo 94 Jusupovský palác, kde předposlední noc roku 1916 kníže Felix se svými společníky zavraždil Rasputina (o tomto rodu jsme už mluvili, jedna jeho členka byla manželkou kuronského vévody Birona). Na poštovní známce jsem aktery tohoto činu nenalezl, tak alespoň oběť na dobové satirické pohlednici.

Alé zpět k naší cestě. Pokud bychom její ostatní cíle chtěli dokumentovat filatelisticky, jistě by nám s trochou snahy vydal každý na jednoramový exponát, o Petrohradu by ale mohl být pěti-, a spíše osmíramový! Jen těch osobností, které tu žily a působily! Jsou tu ulice, v nichž snad na každém druhém domě je pamětní deska se jménem velikána, které ze školy známe i my! Vidět je můžete i při projížďce lodí po čtveřici zdejších řek – Malé a Velké Něvě, Mojce, Fontánce a po Gribojedovském kanálu. Kupříkladu na nábřeží Mojky bydlel v čísle 12 Puškin, na stejném břehu o kus dál má číslo 94 Jusupovský palác, kde předposlední noc roku 1916 kníže Felix se svými společníky zavraždil Rasputina (o tomto rodu jsme už mluvili, jedna jeho členka byla manželkou kuronského vévody Birona). Na poštovní známce jsem aktery tohoto činu nenalezl, tak alespoň oběť na dobové satirické pohlednici.

V katedrále pevnosti Petra a Pavla na Zaječím ostrově na Něvě (první, co na něm Petr Veliký prý uviděl, byl právě zajíc, a tak ho po něm pojmenoval) jsou pohřbeni ruští carové, počínaje zakladatelem Petrem Velikým a konče Mikulášem II. a jeho rodinou.

Nenašel jsem tu ale hrob jeho bratra, Michaila Alexandroviče, který je některými badateli považován za posledního ruského panovníka (Mikuláš II. se 15. března 1917 vzdal v jeho prospěch trůnu, Michail II. ale následující den korunu odmítl přijmout; o čtvrt roku později byl bolševiky zavražděn v Permu a uvádí se, že jeho tělo nebylo nalezeno).

A pak Ermitáž! I ta je na nábřeží a před ní jsem viděl něco, co dosud nikde ve světě. Mezi všudypřítomnými prodavači suvenýrů byl jeden, který nenabízel balíčky pohlednic nebo šátky, ale na prsou držel otevřený zápisník se známkami, na nichž byla reprodukována díla z této proslulé obrazárny. To jistě není nic zvláštního, jen v SSSR a pak v Rusku jich vyšla pěkná řádka, a našli bychom je i na známkách řady dalších zemí, ale že je někdo nabízí na ulici turistům, to mě potěšilo a trochu i dojalo. Jen mě mrzí, že než jsem se vzpamatoval, ztratil se mi ten zvláštní chlapík v davech návštěvníků, takže jsem si ho nestačil vyfotografovat.

Pokud jde o poštovní schránky, připadal jsem si v Petrohradu tak trochu jako ve Varně – ne a ne na nějakou narazit! Nakonec jsem si musel na nábřeží vzít taxík a poprosit řidiče, aby mě k některé zavezl. Mluvil jsem na něj školní ruštinou, on řídil zánovní Škodu Octavia, a tak jsme si brzo káplí do noty. I pro profesionála se to ale ukázalo jako problém! Na Něvském prospektu ani v přilehlých ulicích jsme žádnou nenalezli, až si řidič vzpomněl, že jednu pamatuje z vojny, z budovy Námořní akademie; byla tam dodnes, a tak jsem se s ní nakonec přece jen vyfotografoval.

Na dotaz, proč je tu schránek tak málo, taxikář po-
srčil rameny, že jsou všichni zvyklí chodit na

poštu (i tu jsem tu ale viděl jen
jednu – za Kazaňskou kate-
drálou, i když je jasné, že jich
zde musí být víc).

Schránku jsem nenašel ani v
areálu Petrodvorců, což jsou
petrohradské Versailles, jen
zahrady jsou větší (a sochy v
nich lesklejší), se spoustou
proslulých vodotrysků. Tak
jsem se musel spokojit s
toushle historizující, v prodejné
suvenířů uvnitř zámku.

Finsko

Centrum finského hlavního města, Helsinek, leží pár
kroků od přístavu. Na turisty jsou tu připraveni, známky
prodávají v informačním středisku, před kterým stojí

hned dvě poštovní schránky.
Jsou překvapivě velké, žluté,
s černým postavcem, a vy-
padají jako malé ledničky.

Pohlednice však musíte
koupit v některé z prodejen
suvenířů, které tu nejsou na
každém rohu - jistě i proto,
že nevedou levné plastové
haraburdí, ale hezké místní
výrobky. Ve Skandinávii
obecně je drahé, pohled ve
Finsku stojí 90 centů, tedy
skoro pětadvacet korun, au-
tomaticky vám k němu ale

nabídnou známku, ta platí do celého světa a stojí jedno
euro (tedy asi 27,50 Kč). Známký tu mají především
ofsetové a samolepicí. Turisté si jich nemusejí kupovat
hned deset v sešitku, prodávají je i po dvou v podobě
malého aršíku s potištěným okrajem, z něž si známku
poměrně velkého rozměru prostě vyloupnete. Zaujalo
mě, že některé jsou jen jednobarevné, konkrétně
černobílé, což vytváří působivou nostalgickou náladu,
dobře doplňující jejich téma. Rozhodně bych nebyl
proti, aby se něco podobného při vhodné příležitosti
zkusilo i u nás!

Švédsko

Stockholm je město ostrovů. Na jednom leží i jeho
historické centrum, s klikatými uličkami plnými ob-
chodů. Známký a pohled-
nice jsme tu koupili v
první trafice, a i tuhle ne-
patrnou útratu šlo zaplatit
kartou. Poštovní barva je
tu žlutá, je v ní provedena
i většina schránek. Na
hlavních ulicích jsou ně-
kdy doprovázeny další
schránkou modrou, ozna-
čenou na klapce ná-
pisem *Lokal post*, pro zá-
silky v místě.

Švédsko je země spořádaná a úzkostlivě čistá,
posprejované schránky tu nevidíte často, o to ale vy-
padají nepatřičněji.

Se skandinávskou neokázalostí však dobře slouží i
mnoho starých schránek rozmanitých tvarů, zejména
na venkově. Takže ještě jedna z venkovské pošticky -
nebo to byla poštovna?

Dánsko

Dánsko se pravidelně umísťuje na předních příčkách
žebříčků anket hodnotících nejpřitažlivější zemi. Ně-
mecká přesnost, skandinávská uměřenost, svěží vzduch
a zdravý rozum, s tím vším se tu setkáváte na každém
kroku. Dánsko je pevnou součástí Evropské unie (od
roku 1973), ale podrželo si vlastní měnu. Patří mezi nej-
rozvinutější státy světa, a zachovalo si přitom - pro
někoho archaické - monarchistické státní zřízení.

Kodaň, kde jsme přistáli, leží kousek od Švédska, a
lidé tu prý žijí snad už šest tisíc let! Samo město bylo
založeno v 11. století, a přes snahu vytvořit z něj
moderní velkoměsto, zachovalo si svůj starobylý ráz.
Všechno je tu blízko, od moře do centra je to jen pár
minut pěšky, a nejspíš při-
tom na nábřeží minete jed-
nu z nejslavnějších evrop-
ských soch, Malou mořskou
vílu, pro turisty symbol dán-
ského hlavního města. Na
vlastní oči je překvapivě
malá, a i když je umístěna v
moři, stačí udělat větší krok,
abyste se s ní mohli vyfoto-
grafovat docela zblízka.

Poštovní schránky jsou v
Dánsku červené, připevňe-
né na domovní zdi, nebo
zapuštěné do kovových
rámů stojících na chodníku.
Dvojice na obrázku je z
náměstí před Mramorovým
chrámem, krásnou sakrální
stavbou, založenou v polo-
vině 18. století Frederikem
V. ve stylu baziliky sv. Petra
ve Vatikánu, ale dokonče-
nou až na konci století de-
vatenáctého.

V centru Kodaně je stále v provozu stará královská pošta, uvnitř samozřejmě zmodernizovaná, spojená s vedlejším domem, v němž je poštovní muzeum.

Jak je v řadě států nyní zvykem, jednotlivé poštovní úřady značnou část svých prostor věnují samoobslužné nabídce a prodeji zboží souvise-

jícího s jejími službami, zejména papírnickému sortimentu. Takhle to vypadá na staré poště v Kodani. Možná by nebylo špatné, kdyby se podobným směrem orientovala i Česká pošta. Schránky jsou na této poště dvojího druhu, venkovní a vnitřní, v obou případech jde vlastně o vhozy vedoucí do vedlejší místnosti, kde se zásilky shromažďují v koších.

Potenciál výtvarných návrhů známek se samozřejmě nevyčerpá jen jejich vydáním, což dobře ukazuje výstavka jejich zvětšených vyobrazení v jednoduchých zasklených rámečcích, instalovaná v prostorách pošty. Pokud je i prodávají, jde o vkusný a cenově nenáročný způsob, jak si vyzdobit byt či pracoviště, přesně v duchu severské střídmosti a nápaditosti.

Pošta je chodbou propojena s vedlejším domem, v němž je dánské Poštovní a telekomunikační muzeum. Návštěvník zde najde expozici známek, ale i jejich prodejnu, prodejnu suvenýrů, knihovnu, výstavu, a může posedět i v kavárně. My se ale muzei v tomto článku nezabýváme, takže se s ním možná seznámíme někdy příště ...

Dánská pošta věnuje velkou pozornost propagaci svých nových emisí, například letošní příplatková známka pro Červený kříž (9+1 DK) je zobrazena na plakátech představujících i další způsoby příspěvků zprostředkované poštou.

Dánské známky jsou nabízeny hlavně jako samolepicí, kupodivu i ty tištěné rotačním ocelotiskem. Pro zákazníky je to určitě pohodlnější a hygieničtější, filatelisté si na to zřejmě už zvykli.

